YURT DIŞINDA KAYBOLMAK: YURT DIŞINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUL YÖNETİMİYLE YAŞADIĞI SORUNLAR

HATİCE GÜL
MEB

ASİYE TOKER GÖKÇE
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

ÖZET

Problem Durumu ve Amaç: Bu çalışma yurt dışında görev yapan öğretmenlerin görev yaptıkları okulun yöneticileri ile yaşadıkları sorunları belirlemeyi amaçlamaktadır. Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, yurt dışında görev yapan, yapacak olan öğretmenlere ve yurt dışında yaşayan vatandaşların eğitiminde yaşanan yönetsel sorunlara ilgisi olan tüm paydaşlara bilgilendirici ve yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Yöntem: Bu araştırma betimsel bir tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Avrupa'da görevlendirilen 726 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemi ise Almanya Fransa ve İsviçre'de halen çalışmakta olan 123 Türkçe ve Türk Kültürü öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır.

Bulgular: Öğretmenlerin yabancı okul müdürleriyle yaşadıkları sorunlar; ön yargı, iletişim sorunu, uygun olmayan sınıf tahsisi, derslere gereken önemin verilmemesi, okul araç gereçlerinin tahsisi, ders duyurusunun yapılmaması ve üst makamlara şikâyet başlıkları altında incelenmiştir. Bu sorunların çözümünde öncelikli olarak ülkeler arasındaki kültürel, eğitimsel ve siyasal ilişkilerin geliştirilmesi, basın yayın yoluyla ülkemiz aleyhinde yapılan olumsuz haberlerin önüne geçilmesi sonrasında; dernekler, okul müdürü, öğretmen ve ataşelik arasında etkin bir iletişim, iyi bir koordinasyon ve ön yargıdan uzak kapsamlı bir bakış açısı gerekmektedir. Bu çalışma bu alanda yapılmış ilk çalışma olması bakımından yapılacak olan diğer çalışmalara temel teşkil edecektir.

İleriye Dönük Araştırma ve Uygulama için Öneriler: Yabancı okul müdürlerinin neden bu tür yaklaşımlar sergiledikleriyle ilgili sosyal, siyasal, vb. açılardan çalışmalar yapılabilir.

Anahtar sözcükler: Öğretmen sorunları, yabancı öğretmenler, yurt dışında çalışmak, okul yönetimi

Disappearing Abroad: Problems Experienced by Teachers Working Abroad

Abstract

Purpose: This study aims to determine the problems that the teachers working abroad have with the administrators of the school where they work. It is thought that it will be informative and guiding at first for the Ministry of National Education and then for the teachers who are working and going to work abroad and also for the stakeholders who are interested in the administrative problems experienced in the education of the citizens living abroad.

Method: This research is a descriptive survey model. The target population of the study consists of 726 teachers who were assigned by the Ministry of National Education in Europe and the sample consists of 123 Turkish and Turkish Culture teachers who are currently working in Germany, France and Switzerland. An open-ended questionnaire was used to collect the data. Descriptive analyses method was used to analyze the data.

Findings: The problems that the teachers experience with the foreign school principals are examined as the following titles: prejudice, communication problems, allocating improper class, not giving enough importance to the lessons, allocation of the school equipments, not announcing the course and the complaints to the authorities. In order to solve these problems, primarily, cultural, educational and political relationships between the countries should be improved and negative news at the media should be prevented by means of press and publication; effective communication, good coordination and a comprehensive perspective away from prejudice is required between associations, the school principal, the teacher and the attaché. In terms of being the first study in this field, this study will be a basis for the other studies that will be done.

Implications for research and Practice: Social and political researchs may be studied to find out the reasons of why the foreign school principals behave like this.

Keywords: Teachers' problems, foreign teachers, working abroad, school management

Giriş

Tarihte bilinen ilk öğretmenler olan sofistler, aynı zamanda 'gezici' olmaları bakımından da ilk olma özelliğini taşımaktadırlar. Tarnas (2013) sofistlerin Avrupa'da ilk profesyonel eğitimcileri olduğunu belirtir. Antik Yunan'da polisten polise gezerek gittikleri yerlerde yeni kültürleri yayan gezici öğretmenler olan sofistler, bize öğretmenlik mesleğinin doğası gereği her yerde hayata geçirilebileceği göstermektedir. Böylece ilkçağdan günümüze birçok öğretmen ülkesinden bazen de çok uzağında çalışabilmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin görev ve sorumlulukları her yerde benzerdir. Nitekim Bell ve Purcell (1986) yurt dışında öğretmenlik yapmanın mesleğin sorumluluklarında bir değişikliğe neden olmadığını belirtmektedir. Aksine öğretmenler, farklı bir ülkede ve kültürde olmaktan kaynaklanan daha fazla iş yükü ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda söz konusu yazarlar yurt dışında öğretmenliğe yalnızca seyahat etmek amacıyla başvurulmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ülkelerinden uzakta çalışan öğretmenler iş yükünün yanı sıra her şeyden önce 'yurt özlemi' çekmektedir. Bu öğretmenler yabancı bir ülkede yaşamaktan dolayı mutsuz olmakta, bunu sonucunda da daha az başarılı olmaktadır. Geldikleri ülkede öğretmenlik yapmanın kendi ülkelerindeki gibi olmadığını fark ettiklerinde, kendilerini çeşitli sorunların içinde bulmaktadırlar. Örneğin farklı bir dil konuşmak, farklı bir kültürde bulunmak, farklı bir ülkenin bürokrasisi ile uğraşmak bir öğretmeni alt üst edebilir (Bell ve Purcell 1986; Frederiksen, 2014). Bu öğretmenler aileden ayrı olmanın yanı sıra, geldiği okulun ve eğitim programının farklılığına uyum sağlamada, farklı kültürlere sahip öğrencilerle ve velilerle iletişim ve etkileşimde de zorluklar yaşayabilmektedir. Bu tür sorunlar yaşayan öğretmenlerin bu sorunlar karşısında uzun süre dayanması pek mümkün olamamaktadır.

Öğretmenlerin yurt dışında çalışırken karşılaşabilecekleri çeşitli sorunları aşabilmelerinde, görev yaptıkları okullardaki yönetimin önemli rolü vardır. Okuldaki süreçler ve bürokrasi konusunda okul yöneticilerinden yardım almak, öğretmenlere zorlukları aşmada destek sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, yurt dışında görev yapan öğretmenlerin görev yaptıkları okulun yöneticileri ile yaşadıkları sorunları, bu sorunların hangi alanlarda yoğunlaştığını ve nelerden kaynaklandığını ayrıntılı olarak tespit etmektir. Bu bağlamda araştırmanın temel sorusu "Türkiye tarafından yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin, görev yaptıkları okulun yöneticileri ile yaşadıkları sorunlar nelerdir?" biçimdedir.

Çalışmanın genel olarak yurt dışında görev yapan eğitimcilerin karşılaştığı yönetsel sorunları ortaya koyması bakımından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın başta MEB olmak üzere, yurt dışı eğitimini yönetmede sorunları ortaya koyması bakımından bilgilendirici ve yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın yurt dışında görev yapmayı düşünen öğretmenlere de yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Son olarak yurt dışında yaşayan vatandaşların eğitiminde yaşanan yönetsel sorunlara ilgisi olan tüm ilgili paydaşlara da bilgilendirici olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Avrupa'da görevlendirilen öğretmenlerin okul yönetimiyle yaşadıkları sorunları belirlemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Bu araştırma, nitel betimsel tarama modelinde yürütülmüştür. Matthews ve Ross (2010) tarama araştırmalarında çeşitli yollarla hem nicel hem de nitel veri toplanabileceğini belirtir. Nitel veri toplandığında farklılıkları ortaya koymak için temalar tanımlanır ve ortaya çıkan gruplar ile veri içinde ortaya çıkan gruplar arasındaki ilişki araştırılır. Karasar (2006) tarama modellerinin, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için, evrenin tümü veya örneklem üzerinde yapılan çalışmalar olduğunu belirtir. Toker-Gökçe (2018) de tarama yöntemini kullanan araştırmacıların evreni mümkün olduğunca temsil eden örneklemden geniş ölçekli veri toplanmaya çalıştığını vurgular.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini MEB tarafından Avrupa'da görevlendirilen 726 öğretmen oluşturmaktadır. Evrende yer alan öğretmenlerin büyük bir kısmı Fransa, Almanya ve İsviçre'de görev yapmaktadır. Araştırmanın örneklemini, kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 123 Türkçe ve Türk Kültürü öğretmeni oluşturmaktadır. Keser-Özmantar (2018), kartopu örnekleme yönteminde araştırmacının süreç içinde etkileşimde bulunduğu kişiler arasında bağlantılar ortaya çıktıkça örneklem sayısının arttığını belirtir. Katılımcıların 45'i kadın, 78'i erkek olup, 66'sı Almanya'da, 48'i Fransa'da ve dokuzu İsviçre'de görev yapmaktadır. 84 katılımcı lisans mezunuyken, 39'u lisansüstü dereceye sahiptir. Dokuz katılımcı Türkçe, 18'i Almanca, 14'ü Fransızca, 43'ü İngilizce, 32'si sınıf öğretmenliği, 7'si Din K. ve Ahlak Bilgisi branşındadır. Katılımcıların 13'ü beş, 27'si dört, 21'i üç, 17'si iki ve 10'u bir yıldır yurt dışında görev yapmaktayken, 35'i ikinci görevini yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmacılar veri toplamak için bir anket formu hazırlamıştır. Bu formun birinci kısmında katılımcılara ait demografik bilgiler sorgulanmıştır. İkinci bölümünde ise katılımcılara yurt dışı görevi sırasında okul yönetimi ile yaşadıkları sorunların neler

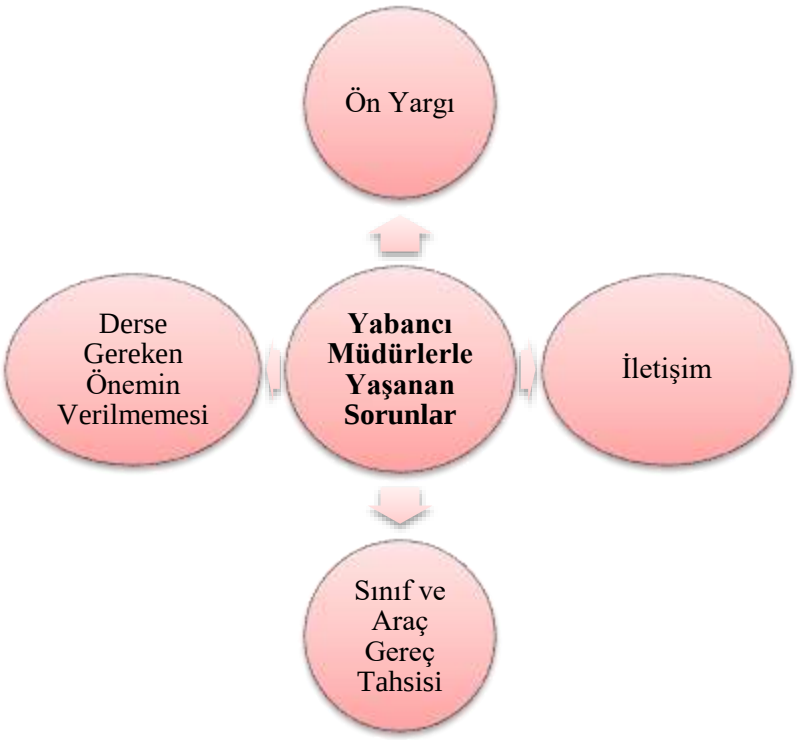
olduğu ile varsa bu makamlarla ilişkilerinde dile getirmek istedikleri konuları belirtmeleri istenmiştir. Veri toplama aracına yönelik uzman görüşü alınmış ve pilot uygulama yapılmıştır. Kendilerine ulaşılan 138 öğretmenden 15'ine ait veri analize uygun olmadığından, 123 öğretmenden gelen veri değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen verinin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin daha önceden belirlenmiş konu başlıklarına göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı, bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan sonuçların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır. Katılımcılar katılımcı ve numara (K1,K2..) şeklinde kodlanmıştır. Güvenirliği artırmak amacıyla, katılımcıların verdiklerin cevaplardan doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına ilişkin katılımcılardan toplanan verinin çözümlenmesi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın bulguları aşağıdaki başlıklar altında toplanarak yorumlanmıştır. Katılımcıların, yabancı okul müdürleriyle yaşadıkları sorunlara ait genel bulgular Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Katılımcıların Okul Müdürleriyle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Şekil 1'de görüldüğü gibi öğretmenlerin yabancı okul müdürleriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin soruya verdikleri cevaplar; ön yargı, iletişim, sınıf ve araç gereç tahsisi, derslere gereken önemin verilmemesi, başlıkları altında incelenmiştir. Çalışmaya, Almanya, Fransa ve İsviçre'den katılan öğretmenler ders verdikleri okullardaki müdürlerin, kendilerine karşı önyargılı yaklaştığını, onlarla iletişim kurmaktan kaçınarak soğuk ve mesafeli bir tavır takındıklarını belirtmektedirler. Okul müdürleri derslere gereken önemi vermeyerek, dersin öğrencilere duyurulması, uygun sınıf tahsisi ve gerekli malzemelerin sağlanması gibi konularda öğretmenlere zorluklar yaşatmaktadırlar. Bu konuda öğretmenlerin yaşamış oldukları sıkıntılara dair görüşleri, aşağıdaki başlıklar altında verilmiştir.

1. Ön Yargılar

Elde edilen veriye göre, öğretmenlerin görevleri boyunca müdürlerle yaşadığı sorunlardan biri, müdürlerin onlara karşı olan ön yargılarından kaynaklanmaktadır. Bu önyargılar ilgili ülkelerin basınında yer alan, Türkiye'ye veya Türklere yönelik olumsuz haberlerden dolayı ülkeler arası siyasi ilişkilerin sonucundan, Türkiye'den görevlendirilen öğretmenlerin Türk hükümetini temsil ediyormuş gibi algılanmasından, ülkelerinin Türkiye ile olan ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile bu önyargılar, onların öğretmenlere karşı tutumunu etkilemektedir. Okul müdürleri, yaşanan en küçük sorunda öğretmenlerle

iletişime geçmeden, onları üst makamlara şikayet etmektedirler. Yabancı makamların Türkçe dersine karşı olumsuz tavır sergilemesi, okul müdürlerinin öğretmenlere soğuk ve mesafeli davranmaları, dini ön yargı, ırkçı ve anlayışsız davranışlar öğretmenlerin görevleri boyunca devam etmektedir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K1: *"Bazı okullarda sizi fazlalık veya istenmeyen kişi olarak görüyorlar."*

K2: *"Özellikle öğrencilere verilen destek kurslarını Türkçe derslerinin olduğu gün yapıp, sayımızın azalmasına sebep olmaktadırlar. Bazen öğrenci velilerine Türkçe dersleri hakkında olumsuz görüş bildiriyorlar. Yani öğrencinin hem Türkçe hem de Fransızca öğrenememesi, başarısız öğrenci olacakları şeklindeki görüşleri bana iletilmiştir."*

K3: *"Gerek okul müdürü gerekse diğer öğretmenler okulda istenilmediğimizi tavırlarıyla belli ediyorlar. Kısacası ırkçılık yapmaktan da geri durmuyorlar."*

K4: *"Dil sorunu ve Türkçe derslerine karşı önyargı"*

K5: *"Okul sınırları içine girince istenmediğimi, fazlalık olduğumu düşündürüyorlar. Hemcinsim olan okul müdürü beni her gördüğünde önce kıyafetlerimi inceliyor. Hatta bir seferinde, takılarımı öğretmenin birisine göz kaş işaretiyle gösterirken gözlemledim. Kendi aralarında alaycı ifadelerle bakışıyorlar."*

K6: "*Mesleki olarak diğer öğretmenlerle aynı konumda değiliz, her türlü ayrımcılığa maruz kaldığımızı düşünüyorum."*

K7: *"Öğrencimle kendi aramızda Türkçe konuştuğumuzu gören okul müdürünün tavırları değişiyor. Kendi dili dışında Almanca ya da İngilizce konuşunca o kadar sorun yok…"*

K8: *"Genellikle Almanlar ülkemiz hakkında basında duyduklarından etkilenmekte bu da bize karşı tutumlarında daha da mesafeli olmalarına yol açmaktadır."*

K9: *"Son dönemdeki hükümetler arası çekişmeler ister istemez polemiğe yol açmakta."*

K10: *"Bazı idareciler Türkçe ve Türk kültürü derslerine olumlu bakmıyor."*

K11*: "Müdürler ders konusunda problem çıkarmakta."*

K12: *Geçmişte yaşanan sorunlar sebebiyle önyargılılar.*

K13: "*Genel olarak yaşadığım sorunlar, Türklere karşı ayrımcılık üzerine"*

K14: *"Bazılarının ırkçı tavırları rahatsız edici."*

K15: *"Müdürler genellikle bizimle muhatap değiller okullarında çalışmamıza pek memnun görünmüyor gibiler."*

K16: *" … bir okulda müdürün tutumundan dolayı sorun yaşadım. Gereksiz yere akademiye şikayette bulundu. Akademi aracılığıyla sorun çözüldü."*

K17: *"Haksız şikayet."*

K18: *"Sene başında derse başlamak için müdürden randevu istediğim halde türlü bahanelerle randevu vermedi. Hem dersin başlamasını geciktirdi, hem de Akademi sorunca suçlu benmişim gibi gösterip, öğretmen benimle görüşmedi diye şikayette bulundu."*

K19: *"Sınıf temizliğinden dolayı (temiz bırakmamıza rağmen) öğretmenler bizi müdüre şikayet ediyor, onlar da gelen müfettişlere aktarıyorlar. Hakkımızda olumsuz imaj oluşturuyorlar."*

2. İletişim

Analiz sonucuna göre, öğretmenlerin bulundukları ülkenin okul müdürleriyle yaşadığı bir diğer sorun da iletişim sorunudur. Yaşanan iletişim sorunlarının çoğu dil probleminden kaynaklanmakla birlikte, müdürlerin öğretmenlere olan ön yargıları da iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenler görev yaptıkları ülkenin ana dilini bilmediklerinde müdürler tarafından hoş karşılanmamakta, öğretmenler soğuk ve mesafeli tavırlara maruz kalmaktadırlar. Birçok okul müdürü İngilizce bildiği halde, kendi ana dili haricinde başka bir dilde iletişim kurmayı reddetmektedir. Böylece iletişim olanağı daha başlamadan bitmektedir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K20: *"Yöneticiler çok ilgisiz ve isteksiz. Müdür her talebime olumsuz cevap verdiği için ben de kendisine gitmiyorum."*

K21: *"Lisan sorunu, sağlıklı iletişim kurabilmem yönündeki en büyük engel."*

K22: *"İlk iki yıl iletişim (dil) problemi yaşadım."*

K23: *"İlk aylarda Fransızca bilmemekten kaynaklanan iletişim problemi."*

K24: *"Okul müdürlerinin hepsi İngilizce bilse de Almanca iletişime geçilince daha sıcak yaklaşmaktadırlar. Çat pat bir Almanca çok iyi bir İngilizceden daha çok itibar görmekte."*

K25: *"…ülkeler arası diplomasiden kaynaklı soğuk tutum geliştiren okul idarecileri ile karşılaşılabilmektedir."*

K26: *"Bu bir sorun olarak addedilir mi bilmiyorum ama bazıları hissedilir derecede soğuk ve mesafeli davranıyor."*

K27: *"Bazı yöneticilerin kendi ana dilinde iletişim kurma ısrarı."*

K28: *"Okul personeliyle dil ve iletişim sorunu yaşadım."*

K29: *"Fransızca konuşamadığınız zaman farklı bir gözle bakabiliyorlar size."*

K30: *"Bir kısım okullarda en başta Almanca bilmediğimizi bahane ettiler. O dönem deneyimli Almanca öğretmen arkadaşlarımız da sağ olsun problemi çözmek yerine derinleştirmeyi tercih edince küçük sıkıntılar yaşadık."*

K31: *"Eğitim-öğretimi aksatacak bir sorun yaşamamakla beraber dil konusunda bazen serzenişleri oluyor."*

K32: *"Fransız öğretmen ve bazı okul yöneticilerinin ırkçı ve/veya yüksekten bakan tavırları Fransız meslektaşlarımızla kaynaşmamızın, bilgi alış verişinde bulunmamızın önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır."*

K33: *"ELCO ve anlaşmanın içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalar, öğretmene yardımda isteksiz davranmalarına neden oluyor."*

K34: *"Sadece yapmak zorunda oldukları şeyleri yapıyorlar başka da bir şey beklemeyin. Onlar için fazladan iş yükü olarak görünüyorsunuz."*

3. Sınıf ve Araç Gereç Tahsisi

Veri analizi sonucunda, okul müdürlerinin, katılımcılara sınıf temin etme konusunda isteksiz davranarak, öğretmenleri çoğunlukla ders yapılmayan, donanımsız, teknik alt yapıdan yoksun, eğitime uygun olmayan atıl durumdaki mekanlarda ders yapmak durumunda bıraktıkları ortaya çıkmıştır. Diğer öğretmenlerle ortak kullanılan sınıflarda ise, sınıf öğretmenleri çeşitli sebeplerle problemler çıkarmaktadırlar. Okul müdürleri öğretmenin kullanacağı araç-gereç ve teknik alt yapılar konusunda sıkıntılar yaşatmakta, özellikle fotokopi kullanımı konusunda öğretmenlere büyük zorluklar çıkartılmakta, ücret talebinde bile bulunulmaktadır. Bunun yanı sıra okul anahtarının öğretmenlere verilmesi konusunda da sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K35: *"Bize ders yapmak için normal sınıflar verilmiyor. Okulun kullanılmayan, derslik haricindeki diğer atölyelerinde ders yapıyoruz. Diğer sınıflarda olan bilgisayar, projeksiyon gibi teknik donanımlardan yoksun kalıyoruz. Sınıf ortamından dolayı öğrencinin gözünde Türkçe dersine karşı olumsuz bir algı oluşuyor."*

K36: *"… Bazen de başka bir öğretmenin sınıfını kullanmak zorunda kalıyoruz. Ama meslektaşlarımız bu durumdan pek hoşlanmadıklarından dolayı sınıfın kullanımıyla ilgili birçok sorun ortaya çıkıyor. Özellikle dikkat etmeme, aldığımdan daha temiz bırakmama rağmen, sınıfa girdiğinizde tahtada, tahtayı temiz bırakmanız istenen bir notla karşılaşabiliyorsunuz. Hatta yetmiyor müdüre şikayet ediyorlar. Müdüre kararlı bir şekilde itiraz edince ses kesildi."*

K37: *"Özellikle bu sene bazı okullar sınıf tahsis etme konusunda isteksizlerdi."*

K40: *"Okul saatlerinin dışında ders yapıldığından özellikle çarşamba günleri ısıtma sorunu yaşıyoruz. Kış mevsimi boyunca soğukta pek de uygun olmayan bir salonda derslere devam ediyoruz."*

K41: *"Bazı okullarda depodan bozma sınıflarda ders yapıyorum. Çoğu malzemeyi (tebeşir /tahta kalemi, fotokopi kağıdı) kendim götürüyorum. Sınıf tahtası bile o kadar eski ki üzerine bir şey yazmak mümkün olmuyor."*

K43: *"Verilen derslikler genelde kıyıda köşede kalmış iptidai yerler, malzeme sıkıntısı, okulda çalışmaya izin vermeyip belediye binalarından birinde bir küçük salon vermesi gibi."*

K46: *"Bazı okullarda okul müdürlerinin derslik olmadığı yönünde açıklama yapıp iş teknik atölyesinde ders yapmamızı istiyorlar. Donanımsız sınıflarda ders yapıyor olmamız."*

K53: *"Fotokopi çekmeye izin verilmemesi, soğuk tavırlar, sınıf vermekte isteksizlik."*

K59: *"Sınıflarımızı sadece öğleden sonra kullanmamıza izin veriyorlar. Keşke sabahtan akşama kadar bize tahsisli olsaydı. Yöneticiler kuşkulu gözlerle bakmakta…"*

4. Derse Gereken Önemin Verilmemesi

Veri analizi sonucunda, okul müdürlerinin Türkçe ve Türk Kültürü dersini okul programının dışında görerek sahiplenmediği; derse ve dersin öğretmenine gereken değeri vermediği ortaya çıkmıştır. Müdürler, öğretmenleri diğer öğretmenlerden ayrı tutmakta okulun bir üyesi olarak görmemektedirler. Okulun etkinlik ve programlarından Türkçe öğretmenlerini haberdar etmemektedirler. Dersin duyurulması okul müdürünün görevi olduğu halde, müdürün olumsuz bakış açısından dolayı, dersi gerekli görmeyip, öğrenciye duyurulmasıyla ilgili çalışmaya gereken önemi vermemektedirler. Aynı zamanda öğrencilere Türkçe dersinin gereksiz olduğu algısını vermektedirler. Öğretmenler kendi çabalarıyla başvuru formunu ulaştırmaya çalışmaktadırlar. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

K61: *"Sizi fazla önemsemiyorlar."*

K62: *"Çalıştığım birçok okuldan birinde Türkçe öğretmenine çok önem verilmediğini hissettim."*

K63: *"Yöneticiler ilgisiz."*

K64: *"Bazı okullarda sorun yok bazı okullarda istenmeyen gereksiz zararlı ders edası."*

K67: *"Müdürler ve öğretmenler bizi öğretmen olarak görmüyorlar."*

K68: *"Bizlere her an gidici gözüyle bakmaları. Türkçe dersi her an kalkabilir haberleri gazetelerde çıktığı için."*

K69: *"Okullarda kimse bize neyi nasıl yapacağımızdan kesinlikle bahsetmiyor örneğin okul tatil olduğunda haberimiz olmuyor (Okulun kendine ait düzenlemelerinde) diğer konularda bu şekilde gerçekleşiyor."*

K71: *"Okul müdürleri Türkçe dersini öğrencilere duyurmak konusunda son derece isteksizler. Başvuru formunu dağıtmayı angarya olarak görüyorlar."*

K72: *"Müdürler ve sınıf öğretmenleri Türkçe dersi için öğrencilere gerekli bilgilendirmeyi yapmıyorlar."*

K73: *"Türkçe dersinin gereksiz olduğu düşüncesini öğrencilere benimsetmeye çalışıyorlar. Bu da öğrenci sayısının azalmasına sebep oluyor."*

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Yurtdışında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak görev yapan öğretmenlerin yabancı okul müdürleriyle yaşadıkları sorunların incelendiği bu araştırmada, katılımcı öğretmenlerin görev süreleri boyunca yaşadıkları çeşitli sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu sıkıntıların başında okul müdürlerin öğretmenlere olan önyargıları gelmektedir. Kültürel ve sosyal farklılık, dinsel farklılık, ülkeler arasındaki siyasi ilişki ve basında Türkiye hakkında yer alan olumsuz haberlerin etkisiyle böyle bir düşünce yapısı oluşmakta ve müdürler davranışlarıyla bunu öğretmenlere yansıtmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerde dışlanmışlık hissine yol açmakta ve çalışma motivasyonlarını bozmaktadır. Bu düşünce yapısının önüne geçebilmek için ülkeler arası kültürel, eğitimsel ve siyasal ilişkilerin artırılması, basın yayın yoluyla da olumlu yönde çalışmaların yapılması gerekmektedir.

İletişimle ilgili elde edilen verilere bakıldığında dil konusu ön plana çıkmaktadır. Okul müdürleri anadilleriyle iletişim kurulmasından yana tavır sergilemekte ve bu konuda ısrarcı olmaktadırlar. Farklı bir dilde iletişim kurmayarak, öğretmenlere mesafeli davranmaktadırlar. Müdürlerin önyargısından kaynaklı olarak soğuk davranmaları öğretmenlerle iletişimlerinde kopukluklara sebebiyet vermektedir. Bulgular, Cevahir (2013) ve Gündoğdu'nun (2014) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin, görevlendirildikleri ülkenin ana dilini en azından başlangıç seviyesinde bir dil eğitimine tabi tutularak gönderilmeleri uygun olacaktır. Öğretmenlerin yurt dışı görevlendirilme seçimleri yapılırken, iletişime açık ve etkili öğretmenlerin seçimine öncelik verilmelidir. Görev yerine yeni gelen öğretmene müdürlerle ilk tanışmasında Eğitim Müşavirlik

veya Ataşeliklerinden bir görevlinin eşlik etmesi müdürlerle daha uyumlu bir ilişkinin başlangıcına katkı sağlayabilir. Ayrıca müdürler ve öğretmenlerle eğitim ataşeliğinin koordinatörlüğünde sene başında tanışma ve kaynaşma toplantısı düzenlenebilir. Eğitim müşavirlik ya da ataşeliklerinin teşvikiyle, okul aile birlikleri 24 Kasım öğretmenler gününde yabancı okul müdürlerine ve öğretmenlere küçük hediyeler verip, ziyaretler yapabilir.

Okul müdürleri öğretmenlere sınıf tahsis etmek istememekte, tahsis ettikleri yerlerde sınıf ortamından uzak, okulun kullanılmayan, atıl yerleri (derslik dışı mekan, yemekhane, anasınıfı, bilgisayar sınıfı, müzik sınıfı, laboratuvar, öğretmenler odası, bodrum, kalorifer odası...) olmaktadır. Zaman zaman bir başka öğretmenin sınıfı kullanıldığında ise sınıf öğretmeni bu durumdan hoşlanmamakta ve sorun çıkarabilmektedir. Güngör (2015)'ün ve Cevahir (2013)'in çalışmalarıyla da bulgular desteklenmektedir. Bu gibi sorunlar çözülemediğinde Okul Aile Birlikleri, Müşavirlik ve Ataşeliklerin desteği aranabilir.

Okul araç-gereçlerinin tahsisi konusunda okul müdürü, öğretmenlere gereken imkanları sağlamamakta, destek vermemektedirler. Bulgular Yıldız (2012)'ın çalışmasıyla da benzerlik göstermektedir. Müdürler, fotokopi kullanımı konusunda öğretmenlere ciddi anlamda sorunlar yaşatmaktadır. Okul anahtarını öğretmene vermekten kaçınmaktadırlar. Her eğitim-öğretim yılı başında okul müdürlerine materyallerin öğretmenler tarafından kullanabileceğine dair, üst makamlardan yazılı bildirim yapılması gerekir. Ayrıca öğretmenler sene başında yaptıkları veli toplantısına müdürleri de davet edebilir; sorunların çözümünde veli desteğini de sağlayabilir.

Bulgulara göre, okul müdürleri Türkçe ve Türk Kültürü dersini gereksiz dolayısıyla da öğretmenleri fazlalık olarak görmektedirler. Bu sebeple onları okuldaki herhangi bir faaliyetten haberdar etmemektedirler. Randevu vermekten bile kaçınmaktadırlar. Bu da öğretmenlerde huzursuzluğa sebep olmaktadır. Ayrıca okul müdürleri, derslerin öğrencilere duyurulması konusunda isteksiz davranmakta, başvuru formunu öğrencilere ulaştırmamaktadırlar. Öğretmenler başvuru formunu sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ve kendi çabalarıyla öğrencilere ulaştırmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Elde edilen veriye göre, müdürler, Türkçe dersini öğrencilerin başka aktivitelerinin olduğu gün ve saatlere koyuyorlar. Bu durumda derse gelen öğrenci sayısında düşüşe sebep oluyor. Müdürler de bunun gibi çeşitli bahaneleri kullanarak sınıfı kapatmaya çalışıyorlar. Bulgular Arıcı ve Kırkkılıç (2017) ile benzerlik göstermektedir. Okul aile birlikleri başta olmak üzere Türk derneklerinin, dersin önemi ve duyurulması konusunda etkili rol alması sağlanabilir.

Son olarak, analiz sonucuna göre, okul müdürleri, okulda yaşanan en küçük sorunu büyüterek, konu hakkında öğretmenlerden bilgi dahi almadan direk üst makamlara şikayet yolunu seçmektedir. Yukarıda ifade edilen müdür tutumlarıyla ilgili başlıkları göz önünde bulundurduğumuzda, haksız şikayetlerin olmasını da yaşanan doğal sürecin yansıması olarak görülebilir. Gerek öğretmenlerin gerekse Ataşeliklerin önceden bu konu hakkında genel bir fikir sahibi olması, sorunların çözümünde daha kapsamlı ve etkili bir yaklaşım sağlayacaktır. Yabancı okul müdürlerinin neden bu tür yaklaşımlar sergiledikleriyle ilgili ayrıca geniş çaplı sosyal, siyasal, vb. açılardan çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça:

Arıcı, B. & Kırkkılıç, H. A. (2017). Yurtdışında görev yapan Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine ilişkin görüşleri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 41: 480-500. http://www.asosjournal.com/Makaleler/69085328_12043%20Bayram%20AR%c4%b0C%c4%b0.pdf

Bell, J. ve Purcell, A. (1986). Sixteen years of teaching abroad: Reflections and insights. *English Journal*, 32-34.
Cevahir, C. (2013). *Yurtdışında Görevlendirilen Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Öğretmenlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Frederiksen C. P. (2014). Filipino EFL teachers working abroad:some benefits and downsides for english teachers working abroad. Malmö University: Student essay. http:/muep.mau.se/handle/2043/16749

Gündoğdu, Y. B. (2014). Arabistan Türk okullarında görev yapan öğretmenlerin sorunları. *Milli Eğitim Dergisi* 201: 125 https://dergipark.org.tr/download/article-file/441984

Güngör, T. K. (2015) Fransa'da Türkçe ve Türk kültürü derslerinin mevcut durumu, öğretim programı ve uygulamada karşılaştıran sorunları. *International Journal of Languages' Education and Teaching* 2198, 26 62 - 26 68 http://www.tomer.sakarya.edu.tr/upload/yayinlar/2.pdf

Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keser-Özmantar, Z. (2018). Örnekleme yöntemleri ve örnekleme süreci. Kadir Beycioğlu, Niyazi Özer & Yaşar Kondakçı (Editörler), *Eğitim Yönetiminde Araştırma* (88-109). Ankara: Pegem Akademi.

Matthews, B. & Ross, L. (2010) *Research Methods: A Practical Guide for the Social Sciences*. England: Pearson.

Tarnas, R. (2013). *Batı Düşünce Tarihi I*. İstanbul: Külliyat Yayınları.

Toker-Gökçe, A. (2018). Tarama araştırma yöntemi. Kadir Beycioğlu, Niyazi Özer & Yaşar Kondakçı (Editörler) *Eğitim Yönetiminde Araştırma*. 239-267. Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, C. (2012).*Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi: Almanya Örneği.* Ankara: T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.